

hilominus eum valde male consuluisse Calvinianæ et Lutherianæ fidei, qui hoc nomen primus inventit. Nihil enim efficacius dici potest ad probandam justitiam veram operum honorum, et ad justitiam imputatitiam refellendam, quam si opera justorum merita vitæ æternæ esse dicantur.

Porro Martinus Bucerus in actis Colloquii Ratisbonensis ne totam antiquitatem contemnere videatur, negat Scripturam, vel Patres, nomine meriti usos esse; addit tamen, si forte Patres hoc nomine usi sint, durum esse in ea voce catachresim. Sed tamen frequenter, et tam aperte ufuntur Patres hoc nomine, ut nesciam, utrum sit majus Calvinii sacrilegium, an Bucerii mendacium.

Nos igitur probabimus id, quod habet communis Catholicorum omnia sententia, opera bona justorum vere, ac propria esse merita, et merita non cujuscumque præmii, sed ipsius vitæ æternæ, contra Sectarios omnes. Sed antea tamen contra Calvinum probabimus nomen meriti in Scripturis fundari, ac proinde non male consuluisse fidei sinceritati sanctos Patres, qui eo nomine passim usi esse inveniuntur.

CAPUT II.

Probatur ex Scripturis, opera justorum recte vocari merita.

Quod igitur ad nomen meriti pertinet, non desunt testimonia sacræ Scripturæ, ubi ejusmodi nomen vel aperte contineatur, vel unde facili negotio deducatur.

Primum testimonium habetur Ecclesiastici cap. 16. *Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum* (1). Respondet Calvinus, in Greco textu non haberi nomen meriti, sed solum *κατὰ ἔργα*. At illud *κατὰ ἔργα*, recte vertitur secundum meritum operum, vel pro merito, et dignitate operum. Quid enim est reddere secundum opera, nisi reddere sicut opera merentur? Quare non solum vetus interpret Ecclesiastici, sed etiam S. Hieronymus, qui trium linguarum peritissimus erat, latine reddere solet per vocem Meriti, quod Hebræi, vel Græci dicunt, juxta, vel secundum opera. Ut exempli causa, quod habetur Jud. xx. in Hebræo et Græco, ut possimus reddere con-

tra Gabaa Benjamin, juxta omnem stultitiam, quam fecerunt in Israel. S. Hieronymus vertit: « Ut possimus pugnare contra Gabaa Benjamin, et reddere ei pro scelere quod meretur ».

Alius locus est in epist. ad Hebr. cap. xiii. *Beneficentiæ, et communionis nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur Deus* (2). Ubi passive usurpavit interpres vocem promeretur, sed alioqui rectissime vertit vocem Græcam: *ἐπαρεστέταται*. Significat enim hoc verbum delectari, hilariter se habere, placari. Itaque sensus est, talibus hostiis delectatur, sive placatur Deus, ut habet commentarius Chrysost. vel talibus hostiis placetur Deo, ut exponit Œcumenius. Calvinus fatetur, Apostolum dicere voluisse, tales hostias placere Deo, atque ei acceptas esse: et tamen negat, recte vocari merita. At certe propriissime dicimus latine, unum apud alterum mereri, et eum sibi obstringere, qui facit aliquid, quod ei placeat, eumque delectet. Adde, quod verbum illud conjunctum cum vocabulo, « hostiarum », non solum significat, Deum delectari bonis operibus, sed etiam conciliari et induci ad benefaciendum iis, qui bene operantur. Hoc autem est quod dicimus, opera bona esse meritoria.

Alia loca sunt, ubicumque invenitur nomen dignitatis. Nam quod nos dicimus mereri, dicunt Greci *ἀξιοῦσθαι*, id est, dignum esse, et meritum vocant *ἀξία*; Hæc autem verba frequenter habentur in Scripturis, ut II ad Thessalon. 1. *Ut digni habeantur regno Dei* (3). Græce est, *εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ*. Quod æque verti poterat, ut vos mereamini regnum Dei. Et Apoc. cap. iii. *Ambulabunt mecum in albis quia digni sunt*, id est, quoniam id merentur. Et cap. xvi. *Dedisti eis sanguinem bibere, digni sunt enim* (4), id est, ejusmodi poenam merentur. In his omnibus locis, aliisque permultis, ponitur illa vox, qua Græci meritum designare solent.

Denique plurima sunt testimonia Scripturæ, quæ disertis verbis continent nomen mercedis. Ut Gen. xv. *Ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis*. II Paral. xv. *Vos ergo confortamini, erit enim merces operi vestro*. Prov. ii. *Seminanti justitiam merces fidelis*. Sap. v. *Justi autem in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum*. Ecclesiastici, xviii. *Nec verearis usque ad mortem*

(1) Eccl. XVI, 4. — (2) Heb. XIII, 16. — (3) II Thess. I, 5. — (4) Ap. III, 4; ibid. XVI, 6.

justificari, quoniam merces Dei manet in æternum. Isaia xl. *Ecce Dominus venit, et merces ejus cum eo*. Matth. v. *Merces vestra copiosa est in cælis*. I ad Corinth. iii. *Unusquisque propriam mercedem accipiet*. Apocal. ultim. *Ecce venio cito, et merces mea mecum est* (1). At merces, et meritum, relativa sunt: merces enim meritis redditur, sicut gratia gratis datur. Igitur cum tam sæpe, et tam perspicue præmium operum dicatur merces, dubium esse non debet, quin ipsa opera secundum morem loquendi Scripturæ, recte dicantur merita.

Neque probabile est, in tot locis semper esse durum catachresim, ut dicit Bucerus: catachresis enim, præsertim dura, in uno aut alio loco fortasse tolerari posset: in tot autem locis plane intolerabilis esset, et injuriam facit Spiritui sancto, qui tot in locis durissima catachresi illum usum esse confirmat.

CAPUT III.

Opera justorum meritoria esse vitæ æternæ, probatur ex divinis litteris.

Sed ut jam ad rem ipsam veniamus, probare possumus ex divinis litteris sententiam nostram testimoniis plurimis: sed ea nos ad certa capita revocabimus.

Primum igitur argumentum ducitur ab iis locis, ubi vita æterna nominatur merces. Nam si ipsa est merces, bona opera, quibus illa redditur, sine dubitatione sunt merita. Matth. v. *Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis* (2). Quid autem sit hæc merces, paulo ante explicaverat Dominus dicens: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Dicit igitur, gaudendum, et exultandum in persecutionibus, quoniam copiosa nos manet merces in cælo, cum regnum cælorum iis paratum sit, qui persecutionem patiuntur propter justitiam.

Item Matth. xx. *Voca operarios, et redde illis mercedem* (3). Hujus autem mercedis nomine intelligi denarium diurnum, ex ipsa eadem parabola perspicuum est. Per denarium vero diurnum significari vitam æternam, communi consensu Patres docent. Nam

præter commentarios in hunc locum, id habent sanctus Hieronymus lib. ii. in Jovinianum, S. Augustinus lib. de sancta Virginitate cap. 26. et S. Gregorius lib. iv. Moral. cap. 42.

Ad hoc argumentum respondet Philippus in Apologia confessionis Augustanæ, mercedem dici præmium, quod Deus reddit, non quia debeatur operibus, sed quia debetur promissioni, qua Deus constituit filiis suis adoptatis per Christum dare vitam æternam. At Scriptura disertis verbis dicit, hanc mercedem dari operibus, non soli promissioni. Quid enim apertius dici potuit, quam: *Voca operarios, et redde illis mercedem*? Deinde esto, propter solam promissionem aliquid vere et proprie debeatur: tamen numquam id mercedis nomine vere appellari poterit, nisi conditio operis et conditionis impletio intervenerit. Ista enim vere durissima, et intolerabilis esset catachresis, si quis donativum a rege promissum, ex mera liberalitate, sine ulla conditione operis mercedem appellare vellet.

Calvinus aliter respondet, mercedem videlicet, cum dicitur de vita æterna, non accipi proprie, sed figurate: quoniam vita æterna in Scripturis vocatur hæreditas, hæreditas autem non est proprie merces, cum debeatur filiis, quia filii sunt, non quia sibi eam propriis laboribus pepererunt. At neque hæc solutio multum valet. Nam cum in Scripturis vita æterna non minus sæpe, fortasse etiam sæpius dicatur merces, quam hæreditas, unde probabit Calvinus, dicendam esse proprie hæreditatem, improprie mercedem, et non potius contra, mercedem proprie, hæreditatem improprie? Deinde, quid si utrumque possit dici proprie? habet enim vita æterna conditionem mercedis et hæreditatis. Datur enim ex promissione laborantibus, quod est mercedis proprium, et non datur nisi filiis, quod est proprium hæreditatis.

At si filiis debetur hæreditas, quia filii sunt, quid opus est pro ea adipiscenda laborare? Responsio est in promptu, nam tametsi parvulis, qui mox a Baptismo decedunt, vita æterna donetur solo jure hæreditatis, tamen voluit Deus filios suos, qui usum rationis habent, propriis laboribus, et meritis illam acquirere, ut duplici titulo illis vita æterna

(1) Gen. XV, 4; II Par. XV, 7; Prov. XI, 18; Sap. V, 16; Eccl. XVIII, 22; Isa. XL, 10; Mat. V, 12; I Cor. III, 8; Ap. XXII, 12. — (2) Matth. V, 12. — (3) Matth. XX, 8.

deberetur, titulo videlicet hæreditatis, et jure mercedis, quoniam enim magis honorificum est, habere aliquid ex merito, quam ex sola donatione, ideo Deus, ut filios suos magis honoraret, id etiam eis præstitit, ut vitam æternam per merita sibi pararent. Nam et ipsi Christo debita erat gloria corporis, et exaltatio nominis hoc ipso quod erat filius Dei, et tamen quia « humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, propterea Deus illum exaltavit, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen ». Ut interim illud omittam, quod meritis operum redditur gradus aliquis gloriæ sempiternæ, ad quem non pertingunt, qui solo titulo hæreditatis gaudent.

Alterum argumentum ducitur ab iis locis, in quibus habetur, præmium cœlestis dari hominibus secundum mensuram et proportionem operum et laboris. Hinc enim evidenter colligitur, in præmio illo conferendo, non haberi rationem solius promissionis, vel liberalitatis, vel indulgentiæ Dei, sed etiam dignitatis et efficaciam ipsorum operum. Loca hæc sunt. Psal. lxxv. *Reddes unicuique secundum opera sua.* Matth. xvi. *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui, cum Angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera sua.* Lucæ vi. *Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.* Ad Roman. ii. *Thesaurizas tibi iram in die iræ, et revelationis justi iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus.* I ad Corinth. iii. *Unusquisque mercedem recipiet secundum suum laborem.* Ad Galat. vi. *Quæ seminaverit homo, hæc et metet.* Apocal. ultim. *Ecce venio cito, et merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua* (1).

Ad hæc et similia respondere solent, non negare se, danda esse præmia in hac vita, et in futura bonis operibus: non tamen vitam æternam. At Apostolus ad Roman. ii. cum dixisset, Deum redditurum unicuique secundum opera sua: subjunxit continuo: *His qui secundum patientiam boni operis gloriam et incorruptionem quærunt, vitam æternam.* Et ad Galat. vi. cum dixisset: *Quæ seminaverit homo, hæc et metet:* adjunxit explicans: *Qui enim seminavit in carne sua, de carne metet corruptionem: qui autem seminavit in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.* Igitur vita æterna est præmium illud, quod datur secundum proportionem et mensuram operum.

Deinde explicare deberent adversarii, quæ sint præmia reddenda in futura vita, si ad ea non pertinet vita æterna. Certe Scriptura, quamvis nunc regnum cœlorum, nunc visionem Dei, nunc salutem animarum, nunc aliis verbis explicet beatitudinem Sanctorum, tamen semper rem eandem intelligit, id est, vitam æternam, ut S. Augustinus docet in lib. i. de sermone Domini in monte cap. 9

Denique, cum Scriptura dicit, Deum redditurum unicuique secundum opera sua, omnes consentiunt, malis hominibus secundum mala ipsorum opera, reddendam esse mortem æternam: cur non igitur consentiunt etiam bonis hominibus secundum bona ipsorum opera reddendam esse vitam æternam?

Sed rursus respondent, quod Scriptura dicit, reddendam esse vitam æternam bonis operibus, esse phrasim quamdam, qua significatur, vitam æternam dandam esse fidei, cujus signa, et fructus sunt opera bona. Unde Calvinus dicit, se posse illud in nos referere, quod habetur I Petri i. vitam æternam fidei esse mercedem.

Sed neque hæc responsio solida est. Nam si vita æterna non redderetur operibus, nisi ut signa sunt fidei, non recte diceret Scriptura, dari præmium illud secundum proportionem laboris, et operis uniuscujusque; immo nec dici posset dari secundum proportionem majoris, vel minoris fidei; immo nec dici posset esse mercedem fidei. Siquidem fides non salvat, ut adversarii docent, vi sua, quasi sit ipsa meritum, vel causa vitæ æternæ, sed solum relative, quia apprehendit promissionem salutis.

Itaque, si vera esset hæreticorum sententia, sicut justitia eadem est in omnibus justis, nec major in uno, quam in alio, ita esset eadem beatitudo in omnibus beatis, nec major in uno, quam in alio: Proinde nihil interesset, utrum quis magnam, vel parvam fidem haberet, sive utrum plura, et majora opera, vel pauciora, et minora fecisset. At certe longe aliud Scriptura docet, cum ait: *Unusquisque mercedem accipiet secundum suum laborem.* Et cum opera comparat semini, et vitam æternam frugibus. Vere enim semen est causa frugum, et secundum mensuram sementis, messis quoque, et frugum mensura respondet.

Præterea cum Scriptura loquatur eadem

phrasi de bonis et malis operibus; si bonis operibus non redderetur præmium, nisi quia signa sunt fidei: certe etiam malis operibus non redderetur pœna, nisi quia sunt signa perfidiæ, vel absentiae veræ fidei. At quis Christianus id affirmare audeat, homicidio, adulterio, perjurio, aliisque id genus sceleribus non deberi supplicium per se, qua talia scelera sunt, sed solum quatenus sunt signa perfidiæ, vel absentiae veræ fidei?

Quod vero S. Petrus dicit, verissimum est et pro nobis facit. Primum enim non dicit, vitam æternam esse mercedem, sed finem fidei; sic enim ait: *Reportantes finem fidei vestræ, salutem animarum vestrarum.* Non est autem idem finis, et merces. Nam finis relationem habet ad media, sive sint merita, sive non sint: merces relationem habet ad sola merita. Proinde omnis merces est finis, non omnis finis est merces. Deinde, sine dubio loquitur S. Petrus de fide, quæ per dilectionem operatur; hujus autem fidei, ut etiam cujuscumque alterius virtutis formatæ per charitatem, vitam æternam esse mercedem, libentissime confitemur.

Sed forte non serio Calvinus Petri sententiam nobis objecit: nam si revera fidei actum meritorium salutis esse fateretur, omnes protestantes illum, tamquam Papistam novum, execrarentur. Nam (ut sæpe diximus) nulli omnino hominum minus tribuunt fidei, quam Lutherani et Calviniani, qui soli fidei omnia tribuere videri volunt.

Tertium argumentum sumitur ex illis locis, quæ ita vitam æternam reddi testantur operibus bonis, ut ipsam rationem, cur detur vita æterna, in operibus ponant. Sunt autem hæc loca, Matthæi xxv. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab origine mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare, etc.* Item ibidem: *Quia in pauca fuistis fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui.* Apocal. vii. *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, etc., ideo sunt ante thronum Dei* (1). In quibus locis particulæ, enim, quia, ideo, sunt omnes causales, ut notum est.

Respondet Calvinus, in his locis notari ordinem divinæ providentiæ, quæ non donat salutem, nisi iis, quos antea justificavit, et bona operâ exercere fecit. Itaque sensum illorum verborum: *Possidete regnum, esurivi*

enim, et dedistis mihi manducare, etc., hunc esse vult, non possidebunt regnum, nisi qui prius misericordiæ opera fecerint, non quod opera misericordiæ sint merita, vel causæ illius regni adipiscendi, sed quia Deus vult, prius fieri opera misericordiæ ab electis, et posterius ab eisdem obtineri regnum. Probat autem Calvinus, in Scripturis illud enim, vel quia, sæpe notam esse ordinis et consequentiæ, non autem causæ: quoniam in Genesi cap. xv. Deus absolute, et gratis promittit Abrahamæ, quod semen ejus multiplicaretur instar stellarum, quæ numerari non possunt. Et tamen cap. xxii, ait: *Quia fecisti rem hanc, multiplicabo semen tuum, etc.* (2).

At si ita licet omnia cludere, nullæ erunt formæ loquendi, quibus sententias nostras explicare possimus. Fingamus enim, voluisse Christum ostendere, opera misericordiæ esse veram causam, cur justis hominibus in iudicio reddenda sit merces salutis æternæ. Quibus, quæso, verbis brevius, apertius, commodius id explicare potuisset, quam illis: *Possidete regnum: esurivi enim, et dedistis mihi manducare?*

Deinde, nonne eodem modo loquitur Dominus de honorum præmiis, et de impiorum suppliciis? certe sicut dixerat: *Possidete regnum, esurivi enim, et dedistis mihi manducare, etc.* ita dicit: *Ite maledicti in ignem æternum; esurivi enim, et non dedistis mihi manducare, etc.* At nemo dicere potest, in his verbis posterioribus non reddi veram causam, sed ordinem et consequentiam tantum ostendi. Nam *stipendium peccati mors*, ut dicitur ad Roman. vi (3).

Denique utrum illæ particulæ, enim, et quia, et similes, veræ sint causales, cum agitur de honorum operum præmiis, perspicuum est ex plurimis aliis locis, ubi dona opera dicuntur salutem ipsam efficere, ut II ad Corinth. iv. *Quod in præsentibus est momentaneum, et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.* Et ad Galat. vi. *Qui seminavit in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.* Et ad Philippen. ii. *Cum timore, et tremore salutem vestram operamini* (4). Vide etiam alia, quæ supra attulimus in disputatione de necessitate operum bonorum.

(1) Ps. lxxv, 13; Matth. xvi, 27; Luc. vi, 38; Rom. ii, 6; I Cor. iii, 8; Gal. vi, 8; Ap. xxii, 12.

(1) Mat. xxv, 34; ibid. i, 23; Ap. vii, 14. — (2) Gen. xxii, 17. — (3) Rom. vi, 23. — (4) II Cor. iv, 17; Gal. vi, 8; Phil. ii, 12.

Ad illud autem, quod Calvinus objicit ex cap. xv. et xxii. Geneseos, facilis est responsio, Deus enim voluit, semen Abrahamæ multiplicare sicut stellas cœli, et simul voluit, ut donum illud Abraham bonis operibus promereretur, quemadmodum etiam postea voluit, ut Isaac precibus impetraret filios, quos tamen idem Deus ante promiserat, voluit enim dare, sed per meritum precum ejus. Sicut etiam omnes electos Deus prædestinavit ad gloriam, et tamen vult, ut ad eam per bona opera, meritaque perveniant. Itaque ex eo, quod Deus absolute promisit Abrahamæ multiplicationem posteritatis, non sequitur, ut Abraham eam non vere meruerit; immo sequitur, ut meruerit, cum Deus per ejusmodi medium promissionem suam implere decreverit.

Quartum argumentum sumitur ab illis testimoniis, ubi præmium bonis operibus ex justitia dicitur esse reddendum. Ut II ad Thessalon. II. *Gloriamur in Ecclesiis Dei, pro patientia vestra, et fide in omnibus persecutionibus vestris, et tribulationibus, quas sustinetis in exemplum justi judicii Dei.* Et infra: *Si tamen justum est apud Deum, retribuere tribulationem his, qui vos tribulant, et vobis, qui tribulamini requiem nobiscum* II ad Timoth. IV. *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex.* Ad Hebr. VI. *Non est injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri.* Jac. I. *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.* Apocalyp. II. *Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitæ.* Huc etiam pertinent illa: *Fæneratur Domino, qui miseretur pauperis.* Proverb. XIX. *Et: Nescitis, quod hi, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium; sic currite, ut comprehendatis.* I ad Corinth. IX. *Et: Certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem* (1). II ad Timoth. I. *Siquidem injuriam faceret, qui mutuum non redderet, vel bravium vincenti non daret, vel depositum non restitueret.* Hæc enim omnia justitiam includunt.

Respondet Calvinus ad primum testimonium, afflictiones justorum esse quasi notas, et stigmata quædam, quibus Christiani Christo similes efficiuntur, et illis insigniti digni

sunt, qui in regnum cœlorum admittantur, non propter meritum patientiæ, sed quia sunt veri Christiani, quod notæ, et stigmata illa testantur. Ad alia loca respondet, Scripturas ita loqui, ut hortentur homines ad opera bona.

Sed non solas notas esse veri Christiani, tribulationes patienter propter Christum toleratas, sed etiam vera merita, perspicuum est, quia quod solis notis respondet, non dicitur corona, bravium, et similia. Neque si essent opera illa solum notæ veri Christiani, diceretur Deus justo judicio, et ut justus judex præmia distribuere. Denique non diceret Apostolus, eadem justitia reddi a Deo tribulationem his, qui tribulant, et requiem his, qui tribulantur. Neque enim qui tribulant, et persequuntur Sanctos, ejusmodi impietate solum testantur, se veros non esse Christianos, sed vere ac proprie iram divinam in se provocant, et supplicia, pœnasque suis sceleribus debitas promerentur.

Quod autem Scriptura hortetur homines ad opera bona, verissimum est, sed illud etiam est verum, cohortationes divinas non habere officiosa mendacia, sed veritate esse plenissimas. Quare si Deus ut nos ad bona opera cohortetur, dicit, bene operantibus justo judicio reddendam esse coronam justitiæ, securi esse debemus, quia non fallit nos Deus, et sic ad bona opera excitari, ut simul credamus, bonis operibus ex justitia reddendam esse mercedem.

Quintum argumentum sumitur ex illis testimoniis, quæ docent, vitam æternam promissam esse operibus bonis, qualia sunt Matth. XIX. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Et ibidem. *Omnis qui reliquerit domum, vel patrem, etc., centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit.* I ad Timoth. IV. *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futuræ.* Jacob. I. *Accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se* (2). At promissio factacum conditione operis, non solum debitam facit rem promissam, qui enim promisit, ex justitia tenetur stare promissis; sed etiam facit, ut qui opus impleverit, meruisse rem promissam, eamque ut mercedem jurè suo exigere posse dicatur. Sed de hoc plura diximus in libro superiore.

Sextum argumentum sumitur ab illis lo-

(1) II Thess. I, 4; ibid. 6; II Tim. IV, 7; Heb. VI, 10; Jac. I, 12; Ap. II, 10; Prov. XIX, 17; I Cor. IX, 24; II Tim. I, 12. — (2) Mat. XIX, 17; ibid. 29; I Tim. IV, 8; Jaco. I, 12.

cis, in quibus fit mentio dignitatis. Nam (ut supra diximus, cap. 2.) dignum esse præmio, et mereri præmium, idem sunt, juxta illud Domini Luc. X. *Dignus est operarius mercede sua.* Sunt igitur hæc loca Sapient. III. *Deus tentavit eos, et invenit eos dignos se.* Item. II ad Thessalon. I. *Ut digni habeamini regno Dei, pro quo et patimini.* Luc. XX. *Qui digni habebuntur sæculo illo, et resurrectione ex mortuis.* Apoc. III. *Ambulant mecum in albis, quia digni sunt* (1).

Neque his locis repugnat illud ad Roman. VIII. *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam* (2). Loquitur enim Apostolus de substantia ipsorum operum, non de proportione absoluta. Nam passiones hujus temporis breves sunt, gloria illa æterna est, tamen proportio est inter has passiones, et illam gloriam propter charitatis dignitatem, unde procedunt. Nam et Christi passio multo brevior fuit pœnis damnatorum sempiternis, et tamen propter dignitatem personæ patientis dignissima fuit, quæ pro illis pœnis justissime satisfaceret. Et deliciae peccatorum incomparabiliter minores sunt tormentis gehennæ, et tamen propter contemptum Dei dignissima sunt, quæ illis suppliciis puniantur. Et semen multo est minus, quod ad molem attingit, ipsa arbore, et tamen proportio est inter semen, et arborem tanta, ut semini rite sato naturali quadam justitia arbor debeatur. Itaque beatus Paulus II ad Corinth. IV. dicit quidem, passiones hujus temporis momentaneas et leves esse, si conferantur ad pondus æternæ gloriæ, quod expectamus, et tamen addit has ipsas momentaneas, levesque passiones operari æternum gloriæ pondus, operari vero sine dubio intelligit non physice, sed moraliter, id est, non efficienter, sed meritorie; ac per hoc dignas esse, quibus gloria illa, quamvis maxima, et sempiterna, justo judicio tribuatur.

Septimum argumentum sumitur ab illis locis, ubi dicitur Deus Judex justus, et non acceptor personarum. Ut ad Roman. XXI. *Non est acceptio personarum apud Deum.* Ad Galat. II. *Deus personas non accipit.* I Pet. I. *Si patrem invocatis eum, qui sine acceptione personarum judicat secundum uniuscujusque opus, etc.* Act. X. *In veritate comperi, quia non est personarum acceptio apud Deum* (3).

(1) Luc. X, 7; Sap. III, 5; II Thess. I, 5; Luc. XX, 35; Ap. III, 4. — (2) Rom. VIII, 18. — (3) Rom. XXI, 11; Gal. II, 6; I Pet. I, 17; Act. X, 34.

At acceptio personarum est vitium contrarium justitiæ distributiæ, cum videlicet judex dat præmium sine meritis, aut majus præmium minoribus meritis, vel contra. Deus igitur in retributione præriorum merita hominum considerat, et pro meritorum diversitate vitæ æternæ mansiones assignat.

Itaque recte S. Augustinus in epist. 46. ad Valentinum: « Si non sunt merita, inquit, quomodo judicabit Deus hunc mundum »? proinde adversariorum hæresis, quæ tollit merita, tollit simul articulum fidei de judicio futuro.

CAPUT IV.

Idem probatur ex traditione Patrum.

Nunc addemus testimonia sanctorum Patrum. Ac ut a Græcis incipiamus, deinde ad Latinos veniamus.

Sanctus Ignatius in epist. ad Roman. « Sinite, inquit, me, ut bestiarum esca sim, per quam possim Deum promereri ».

Sanctus Justinus in Apolog. 2. ant. med. « Homines, inquit, qui dignos se Dei voluntate, et consilio operibus præstiterint, cum eo victuros esse meritis suis sumpsimus, ac regnatos, sic ut ab omni interitu, perturbationeque sint liberi ».

S. Irenæus lib. IV. adversus hæreses, cap. 72. « Pretiosam, inquit, arbitremur coronam, quæ per agonem nobis acquiritur, sed non ultro coalitam, et quanto per agonem nobis advenit, tanto est pretiosior ». Item cap. 44. probat meritum operum ex judicii forma, quæ describitur Matth. xxv.

Origines lib. II. in epist. ad Roman. explicans cap. 2. « Primo, inquit, excludantur hæretici, qui dicunt, animarum naturas bonas et malas, et audiant, quia non pro natura, sed pro meritis reddit Deus. Secundo ædificentur fideles, ne putent hoc solum sufficere, quod credunt, sed sciant, justum judicium Dei unicuique reddere secundum opera sua ». Vide etiam Clementem Alexand. Origenis præceptorem, lib. IV. Strom.

S. Basilius in lib. de Spiritu sancto, cap. 24. « Homo, inquit, ex operibus justitiæ salvatur ». Et oratione in initium Pro-